

A képviselőház ülése.

— Rónay Jenő a szegedi egyetemért. —

(Saját tudósítónktól.) A kultusztárca vitájában ma a munkapárt részéről Rónay Jenő és Farkas Pál, az ellenzékéről Kállay Ubul és Szabó István vett részt. Rónay Jenő tömör beszédet mondott a szegedi egyetem érdekében. Hangsúlyozta, hogy a harmadik egyetem helyéül Szegedet ajánlja, mint színmagyar várost, melynek a délvidéki nemzetiségek magyarosítása terén is nagy hívatása van.

Az ülésen Berzeviczy Albert elnökölt. Az elnöki bejelentések után Mocsáry Sándor beterjesztette a közgazdasági bizottság jelentését az afrikai rabszolgakereskedésről szóló nemzetközi egyezmény bizonyos módosításairól.

A Ház ezután folytatta a közoktatásügyi költségvetés tárgyalását.

A Ház mai üléséről ez a tudósításunk számol be:

Berzeviczy Albert elnök féltizenegykor nyitotta meg az ülést. A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után Mocsáry Sándor beterjeszti a közgazdasági bizottság jelentését a rabszolgakereskedés eltiltására vonatkozó nemzetközi egyezményről. A jelentést annak idején napirendre tűzik.

Következett a napirend, a közoktatásügyi tárca költségvetésének folytatólagos tárgyalása.

(Rónay a szegedi egyetemért.)

Rónay Jenő (munkapárti) az első fölszólaló. Nem akarja hátráltatni a költségvetés megzavarását és ezért csak röviden akar fölszólalni. Hangoztatja, hogy a hazafias szellemű oktatás a legszükségesebb. Főképpen a népoktatás kérdésével kíván foglalkozni, előbb azonban rátér az új egyetem ügyére és azt Szeged számára követeli. Rosszalja, hogy a felsőbb iskolák a legnagyobb része a felvidéken van, míg az Alföldre és a Délvidékre alig jut valami. A népoktatás egységes vezetését, államosítását, kívánja, valamint szükségesnek tartja a tanítók nivójának emelését. A tantervet is módosítani kell, mert tulmegy az elemi oktatás keretén. Fölveti azt az eszmét, hogy tekintettel az iskolák és tantervek elégtelenségén, nem volna-e célszerű a hat évi elemi iskolai oktatást három évre redukálni? Így sokkal több gyermek részesülhetne oktatásban. Az így reformált elemi iskola és a középiskola közé egy állami előkészítő iskolát ténne. A nemzetiségi vidékeken csak a magyar írást és olvasást és a történelmet taníttatná magyarul, a többi tárgyak előadása nyelve legyen a tanulók anyanyelve. A tanítókat és lelkészeket is csak állami képzőintézetekben nyert oklevél alapján lenne szabad alkalmazni. A költségvetést elfogadja.

(Román bajok.)

Kállay Ubul felelni akar Damján Vazulnak, akivel szemben helyesli Siegescu József hazafias szellemű beszédét. A nemzeti érdeket kell megvédelmezni ezekkel a román agitátorokkal szemben. Konstatálja, hogy a Romániában élő magyar állampolgárok iskolái azonosak a magyar honos románok iskoláival. Utal a román agitátoroknak a külföldi sajtóban ügött aknamunkájára, amelyből szemelvényeket olvas föl. Rámutat arra, hogy a Német birodalomban, hogy törlik le a poseni lengyeleket.

— A románok arra hivatkoznak, hogy ők mint őslakók fokozott kulturára tarthatnak igényt. Ezekkel szemben szónok azt vitatja, hogy a nemzetiségek nem akarnak az állam egységes kulturájában résztvenni. Még a magyar helységek elnevezésében sem hajlandók a magyar neveket használni. A román bankok például az aradi Tribunát sokkal jobban szubvencionálják, mint a magyar bankok a legtekintélyesebb magyar lapokat. A nemzetiségi képviselők a Házban mindig magyarosításról beszélnek s emellett Erdélyben a legtisztább magyar falvak is eloláhosodnak. Idéz Jászi Osz-

kár egy beszédéből, amelylyel bizonyítja, hogy a szabadgondolkodók a nemzetiségi agitátorok malmára hajtják a vizet.

Györffy Gyula: Meghamisítja a történelmet!

Kállay Ubul: Az egységes magyar államot a kultura ellenségeként állítja oda. Ez a bubosbankák politikája. A „Gross Österreich” című összbiradalmi egyesület Bécsből intézi ezt az egységes mozgalmat. Még a szabadkőművespályókban is vannak Jásziéknak ellenségeik, amit a Kelet című szabadkőműves lapból fölolvastott idézetekkel bizonyít. Harcolni kell minden olyan művelődési mozgalom ellen, amely a nemzeti kultura ellen támad és sárba tiporja a nemzeti érzelmeiket. Egyesüljünk a hagyományos nemzeti szabadelvűségben! — ez a válasza Kelemen Samunak. A költségvetést nem fogadja el. (Helyeslés balról.)

Az elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

(Farkas Pál beszéde.)

Szünet után Farkas Pál örömmel hallotta a miniszter nyilatkozatát, mely szerint a középiskolai oktatásba bele akarja vinni a társadalomtudományok művelését is. Ez a gondolat annál életrevalóbb, mert ma a történelem tanítása jórészt fölösleges részletekben, nevek és dátumok fölsorolásában merül ki, de az újkori társadalmi fejlődés ismertetését egészen elhanyagolja. A tanításból, mely a szociális buzgalmak történetét ölelnék föl, persze ki kellene és ki is lehetne rekeszteni a politikai szempontokat. Fontos volna a statisztikai ismeretek oktatása és az, hogy a diákok színéről színre kirándulások során ismerjék meg az ország néprajzi, földrajzi és természeti viszonyait. Ma különösen a nagyvárosi, budapesti gyerek úgy nő föl, hogy halvány fogalma nincs róla, milyen viszonyok vannak a fővároson kívül. Bizik benne, hogy a kultuszminiszter helyes és üdvös programja meg fogja teremni gyümölcseit s a költségvetést elfogadja. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

(Szabó István beszél.)

Szabó István (nagyatádi) nem fél annyira a nyugati szellemi áramlatoktól, mint a vita egyes szónokai. A történelem azt mutatja, hogy mi a vallástól kezdve a kulturális, politikai és gazdasági haladás eszméit is nyugatról kaptuk. Az a harc, mely most a liberalizmus és klerikalizmus jelszavai alatt folyik, szintén a fejlődés harca s a végletekből majd az egészséges középútra talál a nemzet.

Szabó ezután a felekezeti iskolák és tanítók mostoha helyzetét ismertette s azt a méltánytalanságot, mely különböztetést tesz az állami és felekezeti tanítók anyagi javadalmazása közt. Az óvónők helyzete és sok helyen a kiseddóvóintézetek állapota is tarthatatlan. Új egyetemek fölállítását nem helyesli, hisz ezerötszáz községünk van, ahol a bíró nem tud olvasni, minek itt az új egyetem. Ennek költségeit inkább a népoktatás fejlesztésére kell fordítani. A költségvetést nem fogadja el.

Az ülés két órákor végződött.

Az angol felsőházi reform. Londonból jelentik: A felsőházban a parlament-bill második olvasásának záróvitájában Viscount Haldane hadügyi államtitkár kijelentette, hogy a kormány az alkotmány szellemében cselekszik, ha igyekszik az alkotmányt összhangba hozni a korral. Lansdowne lord éles kritikának vetette alá a törvényt és kijelentette, hogy a lordoknak nemcsak, hogy jelentős, de általában semmiféle jogkört nem hagy meg. Szóló azonban nem fog a törvény ellen szavazni. Bár elismerjük — ugymond Lansdowne —, hogy a két választás után a kormánynak joga van e kérdést rendezni, mégis kívánatos, hogy a törvény rendelkezéseit részletesen fejtegyük és oly pótlásokat javasoljunk, amelyek szükségeseknek látszanak, bizva abban, hogy ezen javaslatokat a kormány lelkiismeretesen megvizsgálja és megfontolni fogja. Rá fogunk mutatni arra, hogy tekintettel a felsőház új összetételére, szükséges lesz egyes biztonsági intézkedések kidolgozására, hogy megvédjük az országot veszedelmes és meggondolatlan újítások elől és mindenekelőtt oly biztonsági intézkedésekre, hogy legszentebb intézményeinket, az egyesült királyság uralmának alapjait, pótolhatatlan károktól megóvjuk. Morley

viscount, a titkos tanács elnöke kijelentette, hogy a kormány nem fog elzárkózni bizonyos pótvajaslátok tárgyalásától, amelyek a törvény alapelveivel nincsenek ellentmondásban. A törvényt erre második olvasásban egyhangulag elfogadták.

A hunyadmegyei vizsgálat. Déváról jelentik: Ma kezdődött Hunyadmegye tavaszi közgyűlése, amelyet izgalmas érdeklődés előzött meg, mert a megyében megtartott belügyminiszteri vizsgálat és az alispán felfüggesztése nagyon kiéleltette az ellentéteket. A mai közgyűlés pontban kilenc órákor kezdődött, de már jóval előbb zsúfolásig megtelt a terem közönséggel. Móra László főispánt küldöttséggel hívták meg a közgyűlésre s amikor megjelent, hívei tüntető éljenzéssel fogadták. Móra főispán azután hosszabb beszédet mondott, amelyben beszámolt eddigi működéséről és kijelentette, hogy az önkormányzati jogot sohasem sértette meg, ellenben épen azok éltek vissza vele, akiknek első sorban lett volna kötelességük azt épségben tartani. — Kemény József báró és társai indítványozták azután, irjon föl a közgyűlés a belügyminiszterhez, hogy az alispánra vonatkozó határozatának épségben hagyásával a felfüggesztést vonja vissza. Azután fölolvasták a belügyminiszter rendeletét.

Elutazik a király.

— A miniszterelnök kihallgatása. —

(Saját tudósítónktól.) Csütörtökön délben egy órákor utazik el a király Gödöllőről. Az utóbbi napok kedvező időjárása nagyon jó hatással volt az uralkodó egészségi állapotára és a falusi levegő szemmel láthatólag fölfrissítette a királyt. Tegnap is szokatlanul hosszú ideig, teljes három óra hosszat kocsi-kázott a király és mikor visszatért a kastélyba, környezetének is feltűnt, hogy arc-szine az utóbbi napokban mennyivel frissebb és pirosabb lett.

Kedden délelőtt kihallgatáson fogadta a király Potiorek tábornagyot, Bosznia új tartományi főnökét, aki kinevezését köszönte meg a királynak. Szerdán lesz az utolsó kihallgatás Gödöllőn: Héderváry Károly gróf miniszterelnök jelenik meg audiencián a király előtt. Khuen, Aehrenthal és Potiorek tervezett együttes kihallgatása elmaradt, mert Aehrenthal gyengélkedése miatt nem utazhatott Gödöllőre.

Junius elsején, csütörtökön este érkezik meg a király Bécsbe. Az osztrák főváros lakossága szokatlanul nagy ünnepekkkel és ovációval várja hetekig távol volt császárat. Egyes bécsi lapok fölhívást intéznek a közönséghez, hogy igyekezzék minél impozánsabbá tenni az uralkodó megérkezését, hadd lássa a világ, hogy mit jelent az, ha a császár az ő fővárosába, Bécsbe tér vissza. Némi kárörömmel emlegetik, hogy az uralkodó Gödöllőről megállás nélkül jön Bécsbe és meg sem pihen a magyar fővárosban.

Némileg megzavarja ezt a hangulatot a Reichspost mai cikke. Ez a lap, mely az utóbbi napokban többször aggasztó híreket közölt az uralkodó állapotáról, most a következőket írja:

Az utóbbi napok javulást hoztak a király állapotában. Igaz ugyan, hogy az uralkodó sétakocsizásai alkalmával többször elaludt, de ez nem aggodalmat keltő jelenség. A heves köhögés különösen éjjelenként szokta kizozni a királyt és ezért van, hogy az uralkodó éjszaka keveset alszik. Viszont azonban ragaszkodik ahhoz, hogy minden reggel négy órákor pontosan keltsék föl. Ezért történt, hogy az agg uralkodót, aki betegeskedése dacára is nemes kötelességtudással intézi az ügyeket, a múlt napok egyikén íróasztala mellett aktái fölött álomba merülve találták. Másnap reggel nem keltették föl és a király csak nyolc órákor ébredt. Haragudott, hogy nem keltették föl a rendes időben és szigorúan meghagyta, hogy minden reggel pontban négy órákor ébresztésék föl. Ezt a parancsot teljesíti a király környezete, bármennyire nehezére is esik.